

بسم الله الرحمن الرحيم

راهنمای روش تحقیق در علوم اجتماعی

(با رویکرد کاربردی و پایان‌نامه‌نویسی)

تألیف: علاءالدین رفیع‌زاده

مالک دلیر

انتشارات فرمانش

www.farmanesh.org

سرشناسه

رفیع زاده، علاءالدین، ۱۳۵۴-

عنوان و نام پدیدآور

راهنمای روش تحقیق در علوم اجتماعی (با رویکرد کاربردی و پایان نامه نویسی) / تألیف علاءالدین رفیع زاده، مالک دلیر.

مشخصات نشر

تهران: فرمنش، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری

۱۲۹ ص.

شابک

۳-۶۵-۵۵۹۷-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی

فیفا.

یادداشت

کتابنامه.

موضوع

علوم اجتماعی -- تحقیق -- روش شناسی

موضوع

علوم اجتماعی -- روش شناسی

موضوع

پایان نامه ها -- نویسندگی

شناسنامه افزوده

دلیر، مالک، ۱۳۴۷-

رده بندی کنگره

۱۳۹۳ ۷۲/۷۶۲ H۶۲

رده بندی دیویی

۳۰۰/۷۲

شماره کتابشناسی ملی

۳۶۳۸۴۳۹

نام کتاب: راهنمای روش تحقیق در علوم اجتماعی (با رویکرد کاربردی و پایان نامه نویسی)

تألیف: علاءالدین رفیع زاده

مالک دلیر

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۳

حروف چینی، تنظیم و صفحه بندی: انتشارات فرمنش

چاپ و صحافی: مطهر

شابک: ۳-۶۵-۵۵۹۷-۶۰۰-۹۷۸

ناشر: انتشارات فرمنش

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

هرگونه استفاده تجاری و بازرگانی، بازنویسی، خلاصه نویسی، برداشت به صورت فتوکپی، ضبط کامپیوتری، تهیه لوح فشرده، تهیه پاورپوینت و یا هرگونه جزوه کمک آموزشی، شبکه اطلاع رسانی و هرگونه تکثیر از مطالب و محتوای کتاب بدون اجازه کتبی از انتشارات فرمنش ممنوع است.
آدرس: خیابان شریعتی، مقابل خیابان ظفر، پلاک ۱۳۲۹، بلوک ۲ واحد ۶

آدرس سایت: WWW.Farmanesh.org

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۷
مقدمه.....	۹
فصل اول: علم و روش‌های علمی.....	۱۱
۱- اهداف رفتاری.....	۱۱
۲- مقدمه.....	۱۱
۳- منشأ علم.....	۱۲
۴- فلسفه‌ی علم.....	۱۴
۵- علم و شبه‌علم.....	۱۵
۶- عوامل بازدارنده و تقویت‌کننده‌ی روح تحقیق.....	۱۶
۷- ویژگی‌های علمی.....	۱۷
۸- منشأ شناخت.....	۱۸
۹- اهداف علم.....	۱۹
۱۰- روش‌های علمی.....	۲۰
۱-۱۰-۱ تحقیق تاریخی.....	۲۰
۲-۱۰-۱ تحقیق توصیفی.....	۲۱
۳-۱۰-۱ تحقیق تجربی.....	۲۲
۱۱- خلاصه‌ی فصل.....	۲۳
۱۲- پرسش‌ها.....	۲۳
فصل دوم: انواع تحقیق از نظر روش.....	۲۵
۱- اهداف رفتاری.....	۲۵
۲- مقدمه.....	۲۵
۳- تحقیقات زمینه‌یابی.....	۲۵
۱-۳-۲ اهداف تحقیق زمینه‌یابی.....	۲۶
۲-۳-۲ طرح‌های اساسی تحقیق زمینه‌یابی.....	۲۷
۳-۳-۲ مزایای تحقیق زمینه‌یابی.....	۲۷
۴-۳-۲ ایرادهای زمینه‌یابی.....	۲۷
۴- مطالعه‌ی موردی.....	۲۷
۱-۴-۲ تحقیق کیفی و مطالعه‌ی موردی.....	۲۸
۲-۴-۲ زمینه‌های کاربرد تحقیق موردی.....	۲۸
۳-۴-۲ اهمیت و کاربرد مطالعه‌ی موردی.....	۲۹
۴-۴-۲ خصوصیات اصلی مطالعه‌ی موردی.....	۲۹
۵-۴-۲ مزایای مطالعه‌ی موردی.....	۲۹
۶-۴-۲ معایب مطالعه‌ی موردی.....	۲۹
۷-۴-۲ مراحل مطالعه‌ی موردی.....	۳۰
۵- تحقیقات هم‌بستگی.....	۳۱

۲۲	۲-۵-۱ هم‌بستگی دو متغیری.....
۳۳	۲-۵-۲ تحلیل رگرسیون.....
۳۵	۲-۵-۳ تحلیل ماتریس کواریانس یا هم‌بستگی.....
۳۵	۲-۶ پس‌رویدادی.....
۳۷	۲-۶-۱ ویژگی‌های تحقیق علی یا پس از وقوع.....
۳۸	۲-۶-۲ نکات مثبت تحقیقات علی-مقایسه‌ای یا پس از وقوع.....
۳۸	۲-۶-۳ نارسایی تحقیقات علی یا پس از وقوع.....
۳۹	۲-۶-۴ مراحل مختلف تنظیم تحقیق علی یا پس از وقوع.....
۴۰	۲-۷ تحقیقات آزمایشی.....
۴۰	۲-۷-۱ طرح آزمایش.....
۴۱	۲-۷-۲ آزمایش‌های کنترل‌شده.....
۴۲	۲-۷-۳ آزمایش‌های طبیعی.....
۴۳	۲-۷-۴ آزمایش‌های میدانی.....
۴۳	۲-۸ تحقیقات شبه‌آزمایشی.....
۴۴	۲-۹ تحقیقات تاریخی.....
۴۴	۲-۹-۱ اهمیت و ضرورت مطالعات تاریخی.....
۴۵	۲-۹-۲ ماهیت پدیده‌های تاریخی.....
۴۵	۲-۹-۳ اصول اساسی در روش مطالعات تاریخی.....
۴۶	۲-۹-۴ مراحل تحقیق تاریخی.....
۴۶	۲-۹-۵ علمی بودن تحقیق تاریخی.....
۴۷	۲-۹-۶ انواع منابع تحقیق تاریخی.....
۴۸	۲-۹-۷ نقد اسناد.....
۴۸	۲-۹-۸ مسائل و مشکلات موجود در روش‌های تاریخی.....
۴۹	۲-۹-۹ نکات مثبت روش‌های تاریخی.....
۴۹	۲-۱۰ تحقیقات اقدام‌پژوهی.....
۵۰	۲-۱۱ تحلیل و فراتحلیل.....
۵۱	۲-۱۱-۱ پیشینه‌ی فراتحلیل.....
۵۲	۲-۱۱-۲ مراحل اجرای روش فراتحلیل.....
۵۳	۲-۱۲ خلاصه‌ی فصل.....
۵۳	۲-۱۳ پرسش‌ها.....
۵۵	فصل سوم: نوشتن کلیات تحقیق (فصل اول پایان‌نامه)
۵۵	۳-۱ اهداف رفتاری.....
۵۵	۳-۲ مقدمه.....
۵۵	۳-۳ تدوین موضوع تحقیق.....
۵۷	۳-۴ تبیین و تشخیص مسئله.....
۵۹	۳-۵ ضرورت و اهمیت تحقیق.....
۶۰	۳-۶ تدوین اهداف.....

۶۲	۳- ۷ سوالات و فرضیات.....
۶۶	۳- ۹ تعاریف نظری و عملیاتی.....
۶۹	۳- ۱۰ خلاصه‌ی فصل.....
۷۰	۳- ۱۱ پرسش‌ها.....
۷۱	فصل چهارم: نوشتن ادبیات تحقیق (فصل دوم پایان‌نامه).....
۷۱	۴- ۱ اهداف رفتاری.....
۷۱	۴- ۲ مقدمه.....
۷۱	۴- ۳ ادبیات علمی و پیشینه تحقیق.....
۷۷	۴- ۴ معرفی منابع و مراجع.....
۸۰	۴- ۵ مدل تحلیلی.....
۸۱	۴- ۶ خلاصه‌ی فصل.....
۸۲	۴- ۷ پرسش‌ها.....
۸۳	فصل پنجم: نوشتن روش تحقیق (فصل سوم پایان‌نامه).....
۸۳	۵- ۱ اهداف رفتاری.....
۸۳	۵- ۲ مقدمه.....
۸۳	۵- ۳ جامعه‌ی آماری.....
۸۴	۵- ۴ نمونه و روش‌های نمونه‌گیری.....
۸۹	۵- ۵ پایایی و روایی.....
۹۵	۵- ۶ خلاصه‌ی فصل.....
۹۵	۵- ۷ پرسش‌ها.....
۹۷	فصل ششم: تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتیجه‌گیری (فصل چهارم و پنجم پایان‌نامه).....
۹۷	۶- ۱ اهداف رفتاری.....
۹۷	۶- ۲ مقدمه.....
۹۸	۶- ۳ مقیاس‌های اندازه‌گیری.....
۹۸	۶- ۴ تحلیل اطلاعات.....
۱۰۴	۶- ۵ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۱۰۵	خلاصه‌ی فصل.....
۱۰۶	پرسش‌ها.....
۱۰۷	پیوست شماره ۱: نمونه‌ی عملی تجزیه و تحلیل.....
۱۱۷	پیوست شماره ۲: فهرست مطالب یک نمونه پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد.....
۱۲۷	منابع و مأخذ.....

پیش‌گفتار

یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین گام‌ها در دنیای اکادمیک، پرداختن به تحقیق و پژوهش است. تحقیق و پژوهش شاکله و ماحصل تحصیل یک دانشجو و محقق است که فراهم آوردن و آماده‌سازی آن شامل متدولوژی‌ها، متدها و روش‌های گوناگون است که دانشجویان و محققان می‌بایست با توجه به خصوصیات، محدوده و حوزه‌ی تحقیق خود از یک و یا چندی از این روش‌ها استفاده و پیروی کنند.

در واقع انجام مطالعات علمی در مقاطع مختلف تحصیلی (کارشناسی، کارشناسی‌ارشد و دکتری) در حین تحصیل یا در پایان مقاطع تحصیلی به عنوان یکی از مراحل مقاطع مذکور بوده و جزء فرآیند آموزشی و تحقیقی است. اما متأسفانه بسیاری از افرادی که در مرحله‌ی تدوین پایان‌نامه هستند به دلیل آشنایی نداشتن با روش‌های تحقیق و مراحل تدوین پایان‌نامه با مشکلات بسیاری مواجه‌اند. ما به عنوان نگارندگان کتاب حاضر با سابقه‌ی بیش از یک دهه تدریس در دانشگاه‌های مختلف به ویژه دانشگاه پیام نور به این مشکل واقف بوده لذا بر آن شدیم تا اقدام به تألیف چنین مجموعه‌ای با رویکرد کاربردی نماییم. باشد که مورد استفاده دانشجویان عزیز قرار گرفته و با استفاده از این مجموعه بتوانند با مراحل اصلی پایان‌نامه نویسی و روش تحقیق آشنا شوند.

در خاتمه لازم است از جناب آقای یوسف رونق مدیرمسئول انتشارات فرمنش که در انسجام و هماهنگی مجموعه‌ی کتاب و انتشار آن دقت و توجه ویژه‌ای مبذول داشته‌اند؛ هم‌چنین جناب آقای مجتبی دلیر و سرکار خانم شیدا فرمنش افلاکی به دلیل زحماتی که به منظور ویراستاری کتاب متحمل شدند و نیز خانم ربابه جاوید که حروفچینی و صفحه‌بندی و تنظیم کتاب را بر عهده داشتند، سپاس‌گزاری نماییم.

علاءالدین رفیع‌زاده
مالک دلیر